

Medling i skola samt vid brott

En utredning om medling i Norrbotten

Luleå Tekniska Universitet
Utredningssociologi
Jennie Oja

Förord

Jag vill först och främst tacka kommunförbundet i Norrbotten som gav mig möjlighet att skriva denna utredning. Jag vill även tacka Linda Marklund för allt hjälp och tips som jag fått under skrivandet. Och självklart vill jag tacka klassen som under styrmötena lyssnat och gett tips på ett eller annat sätt. Jag vill även tacka alla kommuner som svarat och på ett eller annat sätt deltagit i utredningen.

Jennie Oja

Luleå den 9 juni 2009

Sammanfattning

Utredningen sker på uppdrag av Kommunförbundet i Norrbotten och har till syfte att utreda hur medlingen i Norrbotten organiseras i dag, samt hur den ska organiseras för att få bäst effekt av arbetet i länet.

Kommunförbundet i Norrbotten har i ett tidigare skede utbildat kommunerna i medling i skola samt medling vid brott. Men i dagsläget finns ingen fast organisation vid medling. Kommunerna har istället en frihet att själva välja hur de skall organisera respektive del av medlingen i just deras kommun. Detta innebär att kommunerna har helt skilda organisationer vid medling. Vissa kommuner arbetar aktivt med medling och andra väljer att inte alls arbeta med medling.

Utredningen har genomförts genom att enkäter har gått ut till kommunerna i Norrbotten. Två enkäter har gått ut, en för medling i skola samt en för medling vid brott. Det har även skett en litteraturstudie angående ämnet för att få en djupare förståelse över vad medling vid de olika tillfällena innebär.

Resultatet visar att de flesta kommuner på ett eller annat sätt är aktiva vad gäller medling. Medling i skola sker aktivt inom alla kommuner utom en. Medling vid brott sker även det aktivt i alla kommuner. Organiseringen är liknande i alla kommuner och sker lokalt, varje kommun samordnar sina egna medlingstillfällen. Vad gäller medling i skola har skolorna i kommunen ett självständigt arbete och samordningen sköts av skolorna själva.

De brister som framkommit handlar om framför allt äldre ungdomar som inte på samma sätt som yngre tar tillvara medlingen. Detta har lösts genom, att ungdomarna har fått en utbildning för medling och har därmed med sig medlingen i framtiden. Organiseringen av medlingen bör inte förändras vad gäller medling i skola utan bör hållas kvar på lokal nivå. Detta för att kommunen själva har en bra inblick i vad som saknas eller behövs ändras. Vid medling vid brott visar resultatet att medlingen behöver ses över förslagsvis behövs en omorganisation genom att kommuner anställer en gemensam samordnare som ansvarar för utbildning av medlare samt förmedlar medlingstillfällen för respektive kommun.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte samt frågeställningar.....	6
1.3 Utredningen omfattar följande.....	6
1.4 Avgränsningar	6
1.5 Disposition.....	6
1.6 Metod.....	7
1.7 Bortfalls analys	7
2. Teoretiska begrepp	8
2.1 Medling.....	8
2.2 Medling i skola	9
2.3 Medling vid brott	11
3. Resultat.....	13
3.1 Medling i skola	13
3.2 Medling vid brott	14
4. Diskussion och slutsatser	16
Medling i skola	16
4.2 Medling vid brott	17
4.3 Förslag till fortsatta studier.....	17
4.3 Förslag inför det fortsatta arbetet med medling.....	19
Referenslitteratur	20

1. Inledning

Medling används vid konflikter i skolan men även vid brott. Syftet med medlingen är att få parterna prata om det som skett och få en förståelse över vad deras handlingar resulterat i. Medlings möten sker genom att personerna som är i konflikt med varandra träffas tillsammans med en tredje person som är helt opartisk gällande konflikten. Resultatet av mötet leder förhoppningsvis till en förståelse mellan de konflikttrabbade parterna. Medling i skolan handlar om att barnen själva får lösa sina konflikter och därmed lär sig barnen att själva hantera sina konflikter och växer i sin personlighet. Detta gör att barnen får en erfarenhet av att lösa konflikterna istället för att låta dem gro, vilket ger dem ett viktigt verktyg inför framtiden. Medling i skola handlar om att barnen ställer frågor som ”vad har hänt?” och ”hur känner du inför det som har hänt?” för att lösa konflikter (Lind. 2004). Medling vid brott handlar om att gärningsmannen och offret får träffa varandra och gemensamt prata om vad som skett och därefter komma överens om eventuell gottgörelse. Vid dessa möten medverkar en utbildad medlare och mötena skall resultera i att båda parterna får en förståelse över det inträffade och vad respektive part har upplevt. Gärningsmannen får en förståelse över konsekvenserna av dennes handlande, och offret får möjlighet att ställa frågor och bearbeta det som hänt (BRÅ. 2007).

I dagsläget finns ingen lag som föreskriver att kommunerna skall arbeta med medling i skolan. Däremot när det handlar om medling vid brott finns en lag som föreskriver att varje kommun skall arbeta med detta, dock finns inga direktiv om hur medlingen skall ske. Detta har resulterat i att kommunerna på eget ansvar väljer att arbeta med medling på de sätt som de anser lämpligast. Medling i skola är något kommunerna själva väljer att engagera sig i.

1.1 Syfte samt frågeställningar

Syftet med utredningen är att undersöka på vilket sätt medling i Norrbotten organiseras idag och på vilket sätt det ska organisera på, detta på grund av att varje kommun arbetar på olika sätt. Följande frågeställningar som utredningen avser att besvara:

- På vilket sätt arbetar kommunerna med medling vid brott?
- På vilket sätt arbetar kommunerna med medling i skolan?
- Vilka erfarenheter har kommunerna av medlingsarbetet?
- Hur kan organiseringen av medling ske på bästa sätt för att få fram bäst effekt av det?
- Vilken sorts organisering ska kommunerna ska ha vid medlingsarbetet?

1.3 Utredningen omfattar följande

Utredningen genomfördes under perioden mars till och med juni 2009 och omfattar följande punkter.

- Litteraturstudie
- Enkätutformning och utskick
- Analys
- Rapport

1.4 Avgränsningar

Utredning kommer endast att omfatta medling i Norrbottens län på uppdrag av Kommunförbundet i Norrbotten. Därmed kommer inte resterande delar av Sverige att beröras. Det centrala i utredningen är skolmedling samt medling vid brott och inga andra medlingsmetoder studeras.

1.5 Disposition

Utredningen börjar med kapitel 1 där syftet, metoden och frågeställningarna presenteras för läsaren. Kapitel 2 redovisar det teoretiska begrepp som är centrala för studien, i detta fall medling, medling i skola och medling vid brott. Kapitel 3 redovisar svaren på enkäterna som

gått ut till respektive kommun i norrbotten. I kapitel 4 redovisas slutsatserna av utredningen samt förslag på förändringar vad gäller organisationen av medling.

1.6 Metod

Metoden i utredningen är kvantitativ. Den kvantitativa delen innebar att enkäter samt ett försättsblad skickats till respektive socialchef samt skolchef i kommunerna. Försättsbladet informerar om utredningens syfte och anledningen till att en person via e-posten ingår i urvalet. Respondenterna informeras även om att deltagandet är frivilligt och ombeds att skicka vidare e-posten om de anser att någon annan person i kommunen är mer lämplig att svara på frågorna. Enkäterna bestod dels av frågor med fasta svarsalternativ där respondenten kunnat besvara frågorna med ja eller nej, dels har enkäten haft öppna frågor vilket innebär att det inte finns några givna svarsalternativ utan respondenter väljer fritt hur de vill svara. Det första enkätutskicket skickat via e-post och därefter har en påminnelse skickats ut en vecka senare via e-post. Efter att de ifyllda enkäterna returnerats från respondenten har resultatet sammanställts och analyserats. Totalt har 29 enkäter skickats ut varav 16 enkäter som handlat om medling i skolan och 13 enkäter har handlat om medling vid brott. Endast tio enkäter, sex gällande medling vid brott och sex gällande medling i skola har inkommit trots upprepade påminnelser. Urvalet för enkäterna har valts genom kontaktlistor från kommunförbundet i Norrbotten.

1.7 Bortfalls analys

Eftersom svarsfrekvensen bland kommunerna var så låg som 50% är det viktigt att beakta det faktum att alla kommuner inte redovisat vad de önskar för organisation av medling, samt att de inte redovisat hur de arbetar i dagsläget. Därför redovisas inte alla kommuner under resultatet. Svarsfrekvensen har varit låg på grund av tjänsteresor och semester som gjort att respondenter inte har kunnat svara på enkäten. Eventuellt hade en andra påminnelse skickats ut för att uppmärksamma respondenter som kommit tillbaka från tjänsteresor eller semester om enkäten. Trots det ger en svarsfrekvens på 50% en bra grund till utredningen och speglar områdets svar på ett korrekt sätt.

2. Teoretiska begrepp

Nedan följer en djupare redovisning av de teoretiska begreppen för utredningen. Dessa begrepp är medling, medling i skola samt medling vid brott. Medling redovisas för att läsaren skall få en förståelse för ordets innebörd. Medling i skola beskriver medlingsprocessen i skolan detta för att skilja åt medling i skola samt medling i brott, vilket redovisar denna medlingsprocess specifikt.

2.1 Medling

”medling, medverkan av en opartisk person för att försöka lösa en tvist”

- Nationalencyklopedin

Medling kan beskrivas som organiserad förhandling, det är ett sätt för de inblandade att träffas och prata om vad som skett och att ge varandra en bild av vad individen har upplevt och känner. Vid medling medverkar alltid de parterna som bett om medling och som är i konflikt med varandra, därtill medverkar en opartisk person som fungerar som medlare mellan parterna. Medlarens uppgift är att få två eller flera parter att gemensamt komma fram till en överenskommelse. Det handlar att studera parternas behov och intresse och fungera som mellanhand för att parterna skall nå en överenskommelse. Det handlar inte om att visa på vem som har rätt eller fel utan det handlar om att gemensamt lösa problem och att parterna själva frivilligt skall medverka i medlingen, det handlar om att återställa lugn och förtroendet mellan parterna. Medlingsprocessen kan delas upp i olika 5 olika delar. Första delen handlar om att förklara hur processen med medling går till. Andra delen handlar om att informera parterna om att det är deras behov samt intresse av medlingen som är i fokus, men att detta även kräver en öppenhet från parternas sida att visa vad de har för behov samt intresse av medlingen. Det tredje steget handlar om att se vilka möjligheter som finns samt att se om det finns alternativ. Detta görs genom att parterna ventilera vad som är deras intresse samt behov av medlingen. Nästa del handlar om att parterna gör en utvärdering för att vidareutveckla de idéer som parterna har diskuterat under mötet. Sista delen i medlingsprocessen handlar om att parterna skall komma överens gemensamt om hur det skall fungera i framtiden. Det kan handla om att säga till när man känner sig nedsatt av andra parten och att denna då skall respektera detta och inte föra bråket vidare (Norman. 1999).

2.2 Medling i skola

Medling är en process där man ser till parternas känslor men även fakta. De viktigaste frågorna som ställs under ett medlingsmöte är ”Vad har hänt?” och ”Hur känner du inför det som hänt?”. Dessa frågor ställs för att parterna skall få ett tillfälle att själv uttrycka hur de känner inför det som har skett och därmed ökar chanserna att parterna kommer att hålla sig till den överenskommelse som slutligen arbetats fram tillsammans. Medling handlar om att vara flexibel och kunna anpassa sig till olika konflikter och situationer men även kunna anpassa sig till människorna som berörs av konflikten. Genom att medverka i medling får individerna ett tillfälle att utvecklas personligen samt att mogna. Personerna lär sig att hantera de konflikter som eventuellt kan uppstå i framtiden.

Det centrala inom medling handlar om att ta reda på vad som ligger bakom konflikten och varför parterna har agerat som de gjort. Vid utbildning av elever i medling fokuseras utbildningen framför allt på kommunikation, samarbete och bekräftelse. Andra delar som är viktiga vid utbildning av medling är att påpeka att medling inte handlar om att skuldbelägga någon samt att alla är delaktiga. Det vill säga att medlarna lyssnar till båda parterna utan att ta ställning till vad som är rätt eller fel. Medling är ett konfidentiellt möte mellan parterna och det som diskuteras under mötet får ej föras vidare (Lind. 2004).

Vid utbildning av medlare har samordnaren på kommunen på olika sätt valt ut lämpliga elever. Detta kan ha skett via röstning, intresse anmälan eller via elevrådet på skolan. Dock kan de som är intresserade vara medlare, vaktmästare, lokalvårdare eller kuratorer med mera har fått anmäla sitt intresse för att bli medlare. En blandning av personalgrupper på skolan bidrar till att eleverna känner sig trygga i medlingen när andra personalkategorier möter eleverna i andra situationer än vad lärare gör och inte representerar den auktoritet som lärare gör. Vad gäller medlare bland eleverna skall det vara en blandning av både kön, etnicitet, ålder, betyg, religion med mera. Allt för att få en så bra blandning av medlare som möjligt för att alla skall känna sig trygga vid medlingen, den viktigaste egenskapen är dock att eleven kan lyssna, visa respekt och har ett ledarskap för att kunna leda medlingsmötena. Framför allt skall eleven vara frivillig då medling bygger på frivillighet i alla lägen. När medlare har utbildats är det samordnaren på skolan som förmedlar medlingstillfällena. Uppstår en konflikt och eleverna vill medla ser samordnaren till att fördela medlingen till rätt elever. Vid medling i skolan medverkar alltid två medlare (Marklund. 2007).

Medling kan dock inte alltid användas. Det handlar om tillfällena då bara en part vill medla. Eftersom medling är frivilligt kan ingen tvingas att medverka i medlingen och därmed är det ej möjligt att medla mellan parterna. Där till skall även medlingen brytas då individer inte respekterar medlingens regler och hotar eller på annat sätt kränker den andra parten. Medling handlar om att tillsammans komma fram till en överenskommelse som parterna kan leva med. Detta innebär att båda parterna skall vara likvärdiga och ingen skall vara mer värd än den andra. Om en viss person vid upprepade tillfällen återkommer till medlingsmöten på grund av

delaktighet i olika konflikter bör medlaren uppmärksamma om personen behöver en annan typ av hjälp som medlaren inte kan bistå med, exempelvis experthjälp.

Syftet med Medling är att parterna skall förstå att alla människor är lika värda och att konflikter är en del av vardagen och världen. Det är dock avhängigt av hur vi hanterar de konflikter som vi kommer i kontakt med som är det viktiga. Ambitionen är att när elever i skolan får lära sig medling och medverka i möten kommer de att lära sig hantera konflikter i framtiden. Med stöd av medlingen lär sig eleverna att identifiera problem och genom att kunna visa vad som är fel är det möjligt att förändra det som är fel. Eleverna lär sig att se bortom konflikten och att komma överens med andra individer runt omkring sig (Lind, 2004).

2.3 Medling vid brott

Medling vid brott handlar om att en individ som begått ett brott mot en annan individ möts parterna med varandra för att båda parter därigenom skall få en förståelse över det inträffade, genom att vardera parter får möjlighet att delge de egna upplevelsorna och känslorna om händelsen. Det handlar om att brottsoffret får bearbeta det som denne varit med om och gärningsmannen får en insikt i de konsekvenser som brottet medfört. Medling vid brott handlar om reparativ rättvisa, det vill säga att gärningsmannen får ta ansvar för den skada som denna orsakat brottsoffret och därigenom försöka reparera skadan. Istället för att utkräva ett straff handlar medling om försoning och reparation av den skada brottet bidrog med (BRÅ. 2007).

År 2002 tillkom en särskild lag om medling (lag 2002:445) i Sverige efter en statlig undersökning (SOU, 2002:105). Denna lag är en så kallad ramlag, vilket innebär att lag innehåller principer, mål och riktlinjer (Nationalencyklopedin, 2009). Detta innebär att närmare utformningen har lämnats till regeringen eller administrativa myndigheter. År 2006 beslutade riksdagen att stärka medlarens roll och därför skall kommunen erbjuda alla lagöverträdare under 21 år medling. Sedan den 1 januari år 2008 används medling som ett komplement till rättssystemet idag eftersom deltagarna inte kan påverka rättsprocessen personligen. De viktigaste punkterna i lagen är följande:

- Deltagandet i medling är frivilligt.
- Medlingen ska ske i båda parter intresse.
- Gärningen ska vara polisanmäld och erkänd.
- Medlaren ska vara kompetent och opartisk.

Att medling framför allt vänder sig till yngre personer beror på att det är lättare att få brottsoffren att träffa yngre gärningsmän. Samt att yngre gärningsman är lättare att påverka inför framtiden, därigenom är ambitionen att medlingen skall fungera som i ett brottsförebyggande sätt. Medling är till för både gärningsmannen samt brottsoffret och riktar sig inte specifikt för den ena parten (Ibid).

Det finns tre olika kriterier som skall vara uppfyllda för att medling ska aktualiseras. Dessa tre kriterier är; att brottet skall vara polisanmält, handla om ungdomsbrottslighet och att inga brottstyper utesluts. För att medling skall bli möjligt vid brott måste brottet vara polisanmält och att gärningsmannen ska ha erkänt brottet. Trots att det saknas en övre åldersgräns så riktar sig medling framför allt till ungdomar. Dock finns det en åldersgräns på 12 år och medling

skall ej ske på yngre individer om det inte föreligger synnerliga skäl för medling. När det gäller vilken typ av brott som medling skall ske, finns det inga regler om detta. Medling tillämpas vid alla typer av brott, dock skall brottets karaktär vara lämpligt för medling. Så kallade offerlösa brott, där inget "offer" finns, är inte medling möjligt. Inte heller vid sexualbrott kan det vara lämpligt att medla. Vad som anses lämpligt att medla i eller ej bedöms av medlaren eller medlingsverksamhetens ansvarige. När lämplig medlare har valts är nästa steg att förbereda medlingsmötet. Det är att föredra att starta processen genom att tillfråga gärningsmannen först. Första kontakten sker via brev till att börja med, i annat fall kan det även ske via telefon. I brevet finns information om vad medling är samt kontaktuppgifter till medlaren om gärningsmannen önskar medling. I de fall den första kontakten sker via telefon för att ta reda på om gärningsmannen är positiv till ett eventuellt medlingsmöte. Innan något möte sker mellan brottsoffret och gärningsmannen träffar medlaren båda parterna enskilt. Vid dessa enskilda möten med medlaren diskuteras brottet med den enskilde personen och dennes upplevelser och känslor för det inträffade och därigenom förbereds parterna inför medlings mötet. När sedan medlingsmötet blir av skall medlaren fungera som en opartisk mellanhand mellan de två parterna. Mötet skall i ett första skede fokusera på då det som hänt samt vad varje person känner och tycker skall framgå. I nästa skede ska parterna fokusera på framtiden där båda parternas önskemål beaktas, därefter formuleras ett eventuellt avtal mellan de två parterna (BRÅ. 2007).

Medling vid brott bedrivs av Socialtjänsten i respektive kommun, i särskilda fall av polis eller frivilligorganisationer. Medlaren är oftast en tjänsteman, anställd inom socialtjänsten, som vid avsatt tid på ordinarie tjänst arbetar med medling. Medlaren kan även vara lekman, det vill säga en person som vid sidan av annat ordinarie arbete frivillig arbetar som medlare mot en mindre ersättning, för att bli medlare kan individen anmäla sig frivilligt till socialen i dennes kommun (Ibid).

3. Resultat

Enkäter har skickats ut till samtliga 14 kommuner i Norrbotten. Det har skickats ut en enkät för medling i skola och en för medling vid brott. Enkäterna har skickats ut via e-post till skolchef och socialchef i respektive kommun. De besvarade enkäterna som returnerats via e-post har varit få eftersom majoriteten av respondenterna av olika anledningar varit frånvarande från arbetet, så som tjänsteresa eller semester under den period som enkäten har skickats ut. Vidare har trots upprepade påminnelser om att fylla i enkäten och återsända denna har endast 7 av totalt 16 möjliga svar inkommit som behandlade medling i skola. När det gäller enkäten medling vid brott har 6 av 10 möjliga enkätsvar inkommit. Endast en kommun har valt att inte besvara på enkäten på grund av att denna kommun inte arbetar med medling i skolan. Nedan redovisas svaren från de kommuner som svarat på enkäten, då alla kommuner ännu inte svarat på enkäten kan inte dessa kommuners arbetssätt redovisas.

3.1 Medling i skola

Utredningen visar att majoriteten av länets kommuner arbetar aktivt med medling i skola. Ide utbildade medlarna är både elever och personal på skolan. Nedan redovisas respektive kommuns svar på enkäten vad gäller medling i skola. Pajala kommun har valt att inte svara på enkäten då kommunen inte bedriver medling som konfliktlösning i skolorna idag.

Bodens kommun har tillsatt en samordnare vars uppgift är att undersöka organisationen av medling i kommunen. Medlingen sker i dag lokalt på varje skola i Bodens kommun och önskar fortsätta med medlingsarbetet lokalt. Enligt kommunen finns idag ett fungerande medlingsarbete vilket har gett bra effekter på yngre barn i åldrarna 6 till 12år, vilket innebär att barnen lärt sig att hantera konflikter. Däremot har medlingen inte fungerat lika bra bland ungdomarna i gymnasieåldern, ungdomarna har inte använt sig av medling för att lösa konflikter. Av den anledningen har kommunen valt att utbilda samtliga ungdomar på gymnasieskolan till att bli medlare.

Jokkmokks kommun arbetar aktivt med medling i skolan och har ett stort antal utbildade medlare aktiva i skolorna. Utbildningar och information sköts i huvudsak av kommunen och skolorna själva. Kommunen önskar att arbetet stannar kvar i kommunen. De effekter som Jokkmokks kommun har sett av arbetet är att det är en effektiv konfliktlösning för barnen och kommunen vill gärna utöka medlingen i hela kommunen. Även här påpekas äldre ungdomar haft svårigheter att använda sig av medling för att lösa konflikter och kommunen har därför valt att utbilda alla ungdomar till medlare istället för att bara välja ut ett visst antal elever som utbildas till medlare, detta innebär att alla ungdomarna har ett verktyg för att lösa konflikter med sig i framtiden.

Kalix kommun har ett lokalt arbete med skolorna i kommunen vad gäller medling. Samordnarna i kommunen är framför allt rektorer och lärare. Kommunen önskar att fortsätta arbetet lokalt i Kalix och inte föra vidare ansvaret till annan kommun. Någon tydlig effekt av arbetet med medling har kommunen inte sett men i stora drag är involverade parter så som rektorer och lärare mycket nöjda med arbetet.

Piteå kommun ansvarar för allt arbete med medling i skolan själva och har idag 4 aktiva skolor. Antalet medlare i dagsläget är 20 elever och 6 lärare. Piteå är enda kommunen som har visat intresse till att flytta medlingen till annan nivå. I detta fall önskar kommunen en regional samordnare som på länsnivå sköter medlingen.

Arjeplogs kommun arbetar inte aktivt med medling idag. Kommunen har en språklärare som arbetar som samordnaremedlare på skola. Medlare är framför allt lärare på skolan. Eftersom kommunen inte har något aktivt arbete med medling har de inte redovisat på vilket sätt de arbetar med medling idag, kommunen har heller inte svaret på hur de önskar att organisera medlingen i framtiden.

Haparanda kommun arbetar aktivt lokalt med medling i skola. I dagsläget finns det till större del lärare och en mindre del elever som är utbildade medlare i skolan. Kommunen önskar i första hand att organisationen av medling skall ske på regional nivå, där samordnare förmedlar ärenden ner till medlare till kommun nivå. I andra hand önskar kommunen att organiseringen skall skötas av kommunen själv. Kommunen har märkt en skillnad bland personal och elever sedan medling har införts i skolan. Den effekt som syns är att eleverna och personal har blivit säkrare och fått ett större självförtroende.

3.2 Medling vid brott

Beträffande medling vid brott är majoriteten av länets kommuner aktiva. Nedan redovisas respektive kommuns svar på enkäten, dock redovisas inte svaren på hur kommunerna arbetar med medling vid brott då alla kommuner arbetar på liknande sätt och följer de riktlinjer som BRÅ utarbetat och det innebär att brottet skall vara polisanmält och erkänt och framför allt att båda parterna frivilligt vill delta i medlingsmötet.

Arjeplogs kommun saknar en aktiv organisation för medling vid brott. Ett samarbete med Arvidsjaur har påbörjats men detta samarbete befinner sig fortfarande i inledningsfasen. Från Kommunen finns en önskan om att detta samarbete skall fortsätta. Arjeplog kommun önskar ett närmare samarbete med Arvidsjaur kommun. Några effekter av medlingen på gärningsmannen eller offret kan kommunen inte se då medling sker väldigt sällan inom kommunen.

I Jokkmokks kommun finns en anställd vid socialtjänsten som ansvarar för medlings arbetet. I nuläget kan kommunen inte svara på fler frågor om effekterna av medling eftersom det inte har skett några medlingstillfällen ännu.

Arvidsjaurs kommun har 2 anställda läkmanne medlare som är utbildade av försvarsmakten samt Luleå Tekniska Universitet. Vid frågor om hur kommunen önskar att medlingen skall organiseras har kommunen svarat att de gärna ser en nationell samordnare på myndighets nivå som förmedlar medlingen vidare till länsnivå och sedan vidarebefordrar aktuellt medlingsmöte till kommunen i fråga. Gällande frågor om effekten av medlings arbete har kommunen svarat att de sett en skillnad hos både gärningsmannen och brottsoffret. Gärningsmannen har blivit mer ödmjuk, medan brottsoffret har fått upprättelse vilket underlättar till att gå vidare i livet.

Kalix kommun arbetar aktivt med medling. I kommunen finns tre anställda medlare varav två till större del tar på sig uppdragen. Kommunen önskar att medlingen skall organiseras genom ett närmare samarbete med andra närliggande kommuner.

Överkalix kommun har en samordnare på individ- och familjeomsorgen som ansvarar för medlingen. Kommunen kan inte svara på frågor angående effekten av medlingsarbetet eftersom de saknar uppföljning med deltagarna. I kommunen finns önskemål om att organisationen av medling skall ske genom att en kommun ansvarar för all medling för ett antal andra kommuner.

Bodens kommun ansvarar för medling vid brott själv. Kommunen saknar kännedom om effekterna av medling eftersom det inte görs någon uppföljning idag. Vidare har kommunen önskemål om att organisationen kring medling fungerar väl och att de inte önskar någon förändring.

4. Diskussion och slutsatser

Syftet med utredningen var att studera på vilket sätt kommunerna i dagsläget organiserar medlingen då det är fritt för varje kommun att själva besluta hur ärendet skall organiseras. Frågeställningarna som utredningen avsåg att besvara var följande på vilket sätt arbetar kommunerna med medling vid brott och medling i skola, vilka erfarenheter kommuner har av medlingsarbetet, vilket sätt medling skall organiseras för att få bäst effekt av arbetet samt vilken sorts organisering det skall vara.

Medling i skola

Det som dock framkommit av utredningen är att de flesta kommuner arbetar aktivt med medling i skola. Samtliga kommuner arbetar med liknande metod ifråga om medling i skola och dessa har uttryckt att medlingsarbetet fungerade väl och att de inte önskade förändringar i medlingen, utan vill behålla allt arbete lokalt. Endast en kommun avvek denna kommun önskade föra medlingsarbetet till länsnivå istället för ett lokalt arbete.

Av resultatet har framkommit att det finns problem ifråga om medling när det gäller ungdomar i gymnasieålderna. Det handlar om att ungdomarna inte kan tillvara ta sig medling på samma sätt som yngre barn. De äldre barnen väljer att inte använda sig av medlingsmöten vid konflikter, vilket de yngre till större del gör. I dessa fall har kommunerna valt att utbilda samtliga ungdomar till medlare, vilket innebär att alla har fått kunskaper och informationen om vad medling är och hur den används. Eventuellt kan skillnader ses när man startat medlingen vid yngre ålder och barnet får växa sig in i hur medling fungerar och har vana av att använda sig av medling vid konflikter.

Svaret på frågeställningen om hur organiseringen av medling ska ske i kommunen är att den bör kvarstå i kommunens egna organisation. Detta för att kommunerna själva skall kunna se effekterna av arbetet samt att kommunen själva är bäst lämpade att se behoven i kommunen. Flyttas organiseringen av medling till länsnivå i Norrbotten finns risken att medlingsprocessen blir långt utdragen med risk för att man tappar greppet om vad som behövs i kommunen genom att samordnaren inte har samma kunskap om kommunen som en person som aktivt arbetar i själva kommunen dagligen. Genom att låta kommunen sköta allt arbete lokalt har man en kontroll över vad som behövs i kommunen. Dock rekommenderas en genomgång av arbetsförändret vad gäller gymnasieungdomar, eventuellt kan en annan arbetsform vara lämpligt eller en annan form av konfliktlösning, då kommunerna har redovisat att äldre ungdomar inte är intresserad att använda sig av medling i skola. Ett förslag är att införa annan typ av konfliktlösning som till exempelvis Mombus, som handlar om förebyggande arbete där ungdomarna får umgås och lär sig ta ett ansvar för vad som sker i skolan. Genom att ordna någon form av årlig uppföljning samt gemensamma utbildningsdagar för de personer som är medlare på skolorna kan detta bidra till samverkan bland kommunerna för att därigenom sprida goda arbetsmetoder och att hålla kompetensen uppe bland. Genom samverkan mellan mindre kommuner vid utbildningsdagarna sparas även kostnader för kommunen.

4.2 Medling vid brott

Resultatet har visat att majoriteten av medling vid brott idag sköts inom kommunerna lokalt utom i Arjeplog. Arjeplog kommun saknar en organisation för medling vid brott. Kommunen har startat ett samarbete med Arvidsjaur kommun som ännu inte kommit igång riktigt. Arbetsmetoden i samtliga kommuner är den samma, det vill säga att socialen mottar ärenden för eventuell medling från polisen och därefter frågar gärningsmannen om denne är intresserad av medling. Medlingen samordnas av frivillig lekmanna medlare eller socialsekreterare eller annan personal anställda på socialtjänsten på respektive kommun.

Effekter av medlingsarbetet kan kommunerna inte svara på eftersom det saknas uppföljning av medlingsarbetet men även på grund av att vissa kommuner ännu inte haft något medlingsärende. Detta synliggör att eftersom det saknas uppföljning vilket är nödvändigt för att kunna få en uppfattning hur arbetet med medling fungerar för dem som begärt medling. Genom uppföljning får kommunerna även en insyn i själva medlingsprocessen och kan då ta ställning till om det finns något i processen som fungerar bra eller mindre bra och därigenom kunna göra eventuella förändringar ifråga om medling. I detta sammanhang skulle den utsedda samordnaren för kommunerna utföra en årlig uppföljning av medlings tillfällen genom att kontakta de personer som deltagit vid medlingsmöten.

Gällande frågan hur kommunerna önskar organisera arbetet har kommunerna till större del svarat att de önskar utsedd en kommun sköter medlingsarbetet för ett antal andra kommuner. Kommunerna sköter idag arbetet med medlingen lokalt, vissa kommuner har haft få eller inga medlingstillfällen och därför rekommenderas att ett antal kommuner samverkar gällande medlingen. Detta skulle bidra till att kommunerna därigenom får en enhetlig arbetsmetod, men även att kompetensen hålls uppdaterad. Då ett antal kommuner samverkar kommer medlingstillfällena att öka för medlarna och därigenom hålls kompetensen uppe. De kommunerna kan och vill samverka bör kommunerna själva ta ansvar över. Detta eftersom vissa kommuner idag redan samarbetar inom andra områden och därför redan har ett aktivt samarbete. Om en individ inom kommunen kan anmäla sig frivilligt till socialen för att arbeta som medlare, personen har det grundläggande samordningsansvaret underlättar detta att organisera medlingsarbetet samt att samtliga berörda i medlingen ges lika förutsättningar för medlingsmötet. För att förhindra att medlings uppdrag försvinner mellan andra uppdrag bör samordnaren få resurser så som avsatt regelbunden tid för medlingsarbetet.

4.3 Förslag till fortsatta studier

Mot denna bakgrund är det därför intressant med ett separat arbete för att närmare studera effekterna av arbetet vid medling, eftersom effekter av medling inte besvaras i denna utredning. Vad gäller effekten av medling i skola rekommenderas en studie som omfattar

barnen/ungdomarna där de individuellt får svara på frågor om medling och om de märker någon skillnad sedan medling infördes i respektive skolan och kommun. Här kan det även vara av betydelse att även personalen på respektive skola tillfrågas om medlingen då de ser barnen från ett annat perspektiv.

4.3 Förslag inför det fortsatta arbetet med medling

- Medling i skolan bör organiseras på kommunnivå av kommunen självständigt.
- Medling vid brott kan med fördel organiseras genom samverkan mellan olika kommuner där en samordnare utses gemensamt.
- En årlig uppföljning av medlingsarbetet bör lämpligen införas för att därigenom upptäcka effekterna av medlingsarbetet både när det gäller skolmedling och medling vid brott.
- En årlig gemensam konferens i medling för att säkra för kvalitet och kompetens bland samordnarna och medlarna rekommenderas.

Referenslitteratur

Litteratur

Brottsförebyggande rådet (2007). *Medling vid brott – En handbok*. Västerås: Edita Norstedts.

Lind, E. (2004). *Medkompis – Melding och konflikthantering i skolan*. Finland: WS Bookwell.

Marklund, L. (2007). *Skolmedling i teori och praktik*. Uppsala: Uppsala universitet.

Norman, J. (1999) *Medling och andra typer av alternativ konfliktlösning: introduktion och handbok*. Uppsala: Iustus.

Internet

www.ne.se

Bilaga I

torsdag den 28 maj 2009

Hej,

Mitt namn är Jennie och jag är student på Luleå Tekniska Universitet. Jag studerar till Sociolog med inriktning mot utredning. Därför gör jag nu en utredning som har till syfte att ta reda på hur kommunerna i Norrbotten organiserar medling i skolan samt medling vid brott. Detta arbete fick jag möjlighet till att göra på uppdrag av Kommunförbundet Norrbotten då de var intresserade att få en utredning angående medling i norrbotten.

Därför behöver jag din hjälp för att ta reda på hur din kommun organiserar medlingsarbetet. Detta skulle hjälpa mig att få svar på mina frågeställningar i utredningen. Enkäter har gått ut till ansvariga inom området i alla kommuner i Norrbotten. Om du inte anser att du är rätt person ber jag dig skicka vidare enkäten till den person du anser vara mest lämpad att svara på enkäten. Jag ber dig även svara snarast möjligast på enkäten.

Jag hoppas att du har möjlighet att svara på enkäten, det skulle var till stor hjälp för mig.

Tack på förhand

Med vänliga hälsningar

Jennie Oja

Jenoja-4@student.ltu.se

Bilaga II

Enkät medling i skola

Kommunens namn:

Ditt namn:

Vad är din huvudsakliga arbetsuppgifter:

Hur stor del av tjänsten utgör medling:

Hur lång utbildning har du fått i medling:

Upplever du att skolan arbetar aktivt med medling?   Ja   Nej (om nej varför)

Antal skolor i kommunen som har medling:

På vilket sätt organiseras medling i kommunen idag:

Kommunen sköter all arbete själva.

Kommunen köper tjänsten av annan kommun.

Kommunen samarbetar med annat bolag och sköter huvudansvaret.

Vilket av följande alternativ skulle kommunen föredra för organisation av medling? Välj en av följande modeller:

Modell I: en nationell samordnare på myndighet som sköter verksamheten.

Regional samordnare som på länsnivå fördelar medlings uppgifterna till kommun nivå.

Kommunal medlare sköter medlingen.

Modell II: regional samordnare som på läns nivå samordnar uppdrag samt medlare.

Modell III: regional samordnare som organiserar ärenden i hela länet och förmedlar vidare till kommun för medling.

Modell IV: En kommun samordnar medling för ett antal andra kommuner.

Modell V: Kommunen köper tjänsten av externt bolag.

Hur många medlare finns aktiva på skolorna idag (elever samt personal)?

Är någon i personalen utbildad medlare?   Ja   Nej

Om ja, vilka är medlare?

Hur lång utbildning har personalen fått i medling?

Vilka elever har valts ut till medlare? (Ålder, kön, årskurs)

Hur har dessa elever valts ut?

Hur lång utbildning har eleverna fått i medling?

Hur utbildas medlare?

Vem utför utbildningen av medlare?

Hur ofta sker utbildning av nya medlare?

Finns det fastställda rutiner för medlingen? (hur det skall utföras, uppdateras, längd)

Hur sker medlingsprocessen ut idag? (fr. det att någon önskar till att medlingen utförs samt efter medling (exempelvis kontrakt mellan elever?))

Är alla på skolan medvetna om möjligheten till medling?   Ja   nej

Efterfrågas medling vid konflikt ofta av eleverna?   Ja   nej

Känner du till några uppenbara brister i medlingsarbetet? Ja   Nej

Vilka är i så fall bristerna?

Hur kan dessa förändras?

Har du märkt några synliga effekter hos eleverna efter att medling införts i skolan?

Ja   nej

Om ja, vilka är dessa effekter?

Möjlighet till kontakt om eventuella följdfrågor: (telefon eller mail)

Bilaga III

Enkät medling vid brott

Kommunens namn:

Namn:

Huvudsakliga arbetsuppgifter:

Hur stor del av din tjänst utgör/ingår medling:

Hur lång utbildning har du fått i medling?

På vilket sätt organiseras medling i kommunen idag:

Kommunen sköter all arbete själva.

Kommunen köper tjänsten av annan kommun.

Kommunen samarbetar med annat bolag och sköter huvudansvaret.

Kommunen köper tjänsten av externt bolag.

Vilka samarbetar Kommunen med när det gäller medling?

Vilka är respektive parts uppgift?

Upplever du att samarbetet mellan parterna?

Finns det något du skulle vilja ändra på vad gäller arbetssättet?

Vilket av följande alternativ skulle kommunen föredra för organisation av medling? Välj en av följande modeller:

Modell I: en nationell samordnare på myndighet som sköter verksamheten.

Regional samordnare som på länsnivå fördelar medlings uppdragen till kommun nivå.

Kommunal medlare sköter medlingen.

Modell II: regional samordnare som på läns nivå samordnar uppdrag samt medlare.

Modell III: regional samordnare som organiserar ärenden i hela länet och förmedlar vidare till kommun för medling.

Modell IV: En kommun samordnar medling för ett antal andra kommuner.

Finns det fastställda dokument för hur arbetet med medling skall ske?

Finns det fastställda rutiner som arbetas efter vad gäller medling?

Sker regelbundna möten för att gå igenom dokumenten/rutinerna? Ja Nej

Hur ofta sker dessa möten?

Är medling ett självklart val för gärningsmannen?

Är medling ett självklart val för offret?

Hur får gärningsmannen erbjudande om medling?

Vad sker efter gärningsmannen tackat ja till medling?

Hur kontaktas offret? (erbjuds brottsoffret medling ?)

Vad är rutinen efter att båda parterna tackat ja till medling?

Var sker medlings mötet?

Hur är medlingsmötet upplagt/formalia ?

Skrips kontrakt eller annan form av avtal efter medlingsmötet?

Hur ofta förekommer medling?

Har du märkt någon skillnad vad gäller brott sedan man började med medling?

Kontakt uppgifter för eventuella följdfrågor: